

Організація інклюзивного освітнього середовища закладу освіти

<i>Освітній ступінь:</i>	магістр
<i>Галузь знань:</i>	07 Управління та адміністрування
<i>Спеціальність:</i>	073 Менеджмент
<i>Освітньо-професійна програма:</i>	«Управління навчальним закладом»
<i>Кількість кредитів:</i>	3
<i>Рік навчання:</i>	I/II
<i>Семестр:</i>	2/3
<i>Компонент освітньої програми:</i>	вибіркова
<i>Дні занять:</i>	згідно розкладу
<i>Консультації:</i>	середа 14.20 – 17.40 год.: - очно в ауд.72., - онлайн в системі дистанційного навчання
<i>Мова викладання:</i>	українська

Керівник курсу:	Кандидат педагогічних наук, викладач кафедри педагогіки та менеджменту освіти, керівник інклюзивно-ресурсного центру ТНПУ ім. В. Гнатюка Удич Зоряна Ігорівна
Контактний телефон викладача:	+38 067 710 0675
E-mail викладача:	u-z@tnpu.edu.ua
Покликання на інформаційну сторінка викладача:	http://tnpu.edu.ua/faculty/IPP/udich-zoryana-gor-vna.php
Покликання на курс в Moodle:	https://elr.tnpu.edu.ua/course/view.php?id=3449

Навчальна дисципліна «Організація інклюзивного освітнього середовища закладу освіти» передбачає оволодіння магістрантами професійними компетентностями, які забезпечують ефективне виконання ними функціональних обов'язків у закладах освіти з інклюзивною формою навчання. Зокрема, дана дисципліна забезпечує ознайомлення здобувачів вищої освіти із філософією, категоріальним апаратом та нормативно-правовою базою інклюзії, реалізацією інклюзивних принципів в освітній сфері, надання додаткових освітніх послуг; формує усвідомлене розуміння засад організації інклюзивної форми навчання та готовності працювати у нових умовах; сприяє формуванню навичок та досвіду роботи в команді психолого-педагогічного супроводу здобувача освітніх послуг та його сім'ї, укладання індивідуального плану розвитку, співпраці із суспільними та державними інституціями із забезпечення інклюзивності освітнього середовища; виробляє практичні уміння здійснювати аудит та адаптацію й модифікацію змісту, форм та методів навчання, предметно-просторового оточення; поглиблює уміння спілкування із людьми з різними комунікативними можливостями, здійснення науково-дослідної діяльності у сфері інклюзії, проведення аудиту закладу освіти на предмет відповідності принципам освіти та стратегування його подальшого інклюзивного розвитку.

Навчальний контент

№	Години лек./сем. роботи	Тема	Результати навчання	Завдання
Змістовий модуль 1. <i>Нормативно правові та методологічні засади інклюзивної освіти.</i>				
1.	2/1	Філософія інклюзії в освіті.	Знати складові філософії інклюзії та моделі інвалідності; надавати визначення основним термінам та поняттям інклюзії та інклюзивної освіти; обґрунтовувати принципи інклюзії; порівнювати спеціальну та інклюзивну освіту; визначати переваги та основні перешкоди і бар'єри у впровадженні інклюзивної освіти; знати; визначати особливості соціалізації особистості із особливими освітніми потребами; визначати обов'язкові складові філософії та культури закладу з інклюзивної формою навчання, обґрунтовувати складові моделі інклюзивної освіти; реалізовувати на практиці етикет взаємодії із людьми з різними комунікативними можливостями	Питання, презентації, робота у групах, практичні завдання, тести
2.	2/1	Механізми забезпечення інклюзивної освіти у міжнародному та національному законодавстві.	Орієнтуватися в історії міжнародної політики та законодавства щодо осіб з інвалідністю, недискримінаційного підходу; знати нормативно-правову базу української системи інклюзивної освіти, технологію використання Міжнародної класифікації функціонування, обмеження, життєдіяльності та здоров'я дітей і підлітків в освіті для визначення особливих освітніх потреб дитини; уміти визначати категорії осіб, які потребують адаптації та модифікації освітнього простору та середовища; характеризувати мережу закладів освіти для дітей з особливими освітніми потребами; визначати шляхи застосування зарубіжного досвіду інклюзивної освіти; особливості впровадження інклюзії у різні типи закладів освіти в Україні.	Питання, презентації, обговорення, практичні завдання, аналіз документів, тести
Змістовий модуль 2. <i>Інклюзивний підхід до організації освітнього процесу.</i>				
3.	2/2	Командна робота фахівців інклюзивної освіти.	Визначати зміст поняття «інклюзивна компетентність»; знати зміст роботи, склад та функції команди психолого-педагогічного супроводу, інклюзивно-ресурсного центру, відмінності функцій асистента учителя, асистента дитини; уміти працювати в команді психолого-педагогічного супроводу, з представниками громади, іншими фахівцями.	Питання, презентації, робота у групах, обговорення, інтерактивні технології, дискусія

4.	2/1	Батьки як члени команди фахівців інклюзивного класу: співпраця та обов'язки.	Знати обов'язки та права батьків отримувача освітніх послуг із особливими освітніми потребами, потенціал батьків у наданні якісних освітніх послуг; уміти налагоджувати ефективну взаємодію із батьками, визначати можливі бар'єри в ефективній співпраці батьків та закладу освіти; визначати різні типи сімейного виховання та ролі дитини із інвалідністю у власній родині, соціально-психологічні особливості сімей із дітьми з особливими потребами, основні типи сприйняття батьками порушень фізичного чи психічного розвитку дитини, уміти коригувати деструктивні стосунки батьків та дітей.	Питання, презентації, обговорення, робота у групах, практичні завдання, кейси, тести
5.	2/1	Курикулум навчального та корекційно-розвивального процесів. Додаткові освітні послуги в освітньому середовищі.	Знати визначення, складові та реалізацію курикулуму; визначати зміст індивідуального навчального плану та програми; вміти реалізовувати вимоги до укладання індивідуальної програми розвитку. Знати про зміст, умови та принципи та завдання психолого-педагогічних, корекційно-реабілітаційних послуг; визначати рівні та етапи надання додаткових освітніх послуг; уміти характеризувати різні види психолого-педагогічних, корекційно-розвиткових занять (послуг).	Питання, презентації, обговорення, робота у групах, практичні завдання, тести
6.	2/0	Технологія навчання в інклюзивному освітньому просторі	Знати умови ефективного інклюзивного освітнього середовища; групи технологій навчання в інклюзивному освітньому просторі, їх характеристику; уміти застосовувати методи, прийоми та різні види в навчальній діяльності відповідно до типу інтелекту, стилів навчання; знати суть диференційованого, кооперативного, когнітивного, проблемного, проєктного навчання; реалізовувати технології спільного викладання; застосовувати технології адаптації та модифікації едукативного процесу; знати загальні рекомендації розвитку різних сфер особистості відповідно до типу порушення психофізичного розвитку.	Питання, презентації, обговорення, робота у групах, кейси, практичні завдання, тести
7.	2/0	Технологія оцінювання результатів навчальної діяльності здобувачів освіти	Знати функції, об'єкти, методи, організаційні форми, принципи, прийоми оцінювання навчальних досягнень; уміти застосовувати формувальне, автентичне оцінювання; формувати портфоліо здобувача освіти та власне професійне портфоліо,	Питання, презентації, робота у групах, практичні завдання, тести
<p>Змістовий модуль 3.</p> <p><i>Аудит та стратегія інклюзивного розвитку закладу освіти.</i></p>				

8.	2/2	Універсальний дизайн середовища закладу освіти.	Знати компоненти універсального дизайну та історію його становлення; вимоги безпеки учнів із особливими освітніми потребами, особливості засобів технічного забезпечення мобільності отримувачів освітніх послуг; уміти реалізовувати принципи універсального дизайну; визначати особливості адаптації дітей із різними нозологіями в інклюзивному освітньому середовищі та облаштування просторово-фізичного середовища.	Питання, презентації, обговорення, робота у групах, інтерактивні технології, тести
9.	1/1	Самоаудит закладу освіти на предмет доступності та реалізації принципів інклюзії	Знати мету, завдання, напрями та засоби аудиту на предмет доступності; застосовувати технології аудиту закладу освіти на предмет доступності; визначати цілі та етапи адаптації та модифікації едукативного середовища закладу освіти; уміти застосовувати «лінзу інвалідності», «індекс інклюзії»;	Питання, презентації, робота у групах, інтерактивні технології, ІНДЗ
10.	1/1	Стратегування інклюзивного розвитку закладу освіти	Знати джерела фінансування адаптації просторового та прибудинкового середовища закладу освіти; визначати напрями та зміст укладання стратегії розвитку закладу освіти, застосовувати різні технології аналізу стану розвитку та постановки цілей впровадження інклюзії у закладі освіти.	Питання, презентації, обговорення, робота у групах, практичні завдання

Формування програмних компетентностей

<i>Індекс у матриці ОП</i>	<i>Програмні компетентності</i>
ЗК2.	Здатність до спілкуватися з представниками інших професійних груп різного рівня (з експертами з інших галузей знань/видів економічної діяльності).
ЗК5.	Здатність діяти на основі етичних міркувань (мотивів).
СК1.	Здатність обирати та використовувати концепції, методи та інструментарій різного виду менеджменту, зокрема і у відповідності до міжнародних стандартів.
СК4.	Здатність до аналізу трудового потенціалу організації, його професійної підготовки й перепідготовки; виявлення резервів та реалізації заходів щодо підвищення ефективності використання інтелектуальних та матеріальних ресурсів організації
СК6.	Здатність формувати лідерські якості та демонструвати здатність працювати у групі у процесі управління розвитком та мотивацією персоналу.
СК9.	Здатність створювати умови, які дозволяють особистості адекватно реагувати на проблеми, аналізувати й структурувати проблеми організації, ухвалювати рішення та забезпечувати їх реалізацію.
СК10.	Здатність до управління організацією, її змінами, професійно виконувати всі функції управління відповідно до освітньої політики, чинного законодавства та посадових обов'язків.

СК 12.	Здатність розуміти та застосовувати основи педагогіки і психології в освітній діяльності у закладах освіти задля розвитку процесуальної складової освітнього процесу і ефективного використання традиційних та інноваційних форм, методів, засобів організації освітньої діяльності з учнями, студентами, педагогічними працівниками.
СК 16.	Здатність підтримувати професійне здоров'я персоналу та формувати безпечне освітнє середовище.
СК 17.	Здатність до оволодіння вміннями і навичками роботи спеціаліста та експерта-консультанта з питань управління освітою.
СК 18.	Здатність реагувати на зміну чинників зовнішнього середовища, зокрема на запити споживачів, інтересів потенційних працівників, конкурентів, використовувати можливості інформаційних технологій для підвищення рівня конкурентоздатності та іміджу закладу.
<i>Програмні результати</i>	
ПРН 1.	Критично осмислювати, вибирати та використовувати необхідний науковий, методичний і аналітичний інструментарій для результативного та ефективного управління організацією відповідно до її специфіки, зокрема в інклюзивному середовищі.
ПРН 4.	Розуміти основні засади проєктів, мати бачення їх використання в освітньому процесі; брати участь у різних проєктах, ініціювати проєкти для реалізації підприємницьких ідей з метою отримання конкурентних переваг, здатність проєктувати освітнє середовище, що забезпечує високу відповідну якість освітнього процесу.
ПРН 5.	Використовувати знання та досвід у плануванні діяльності організації в стратегічному та тактичному розрізах; розробляти різні види планів: перспективний, річний, календарний, план окремого заходу; розробляти програми розвитку та підтримки дітей з особливими освітніми потребами в освітньому середовищі.
ПРН 7.	Організовувати та здійснювати ефективні комунікації всередині колективу і поза межами організації з представниками різних професійних груп та в міжнародному контексті, дотримуватись морально-етичних аспектів професійної діяльності, академічної доброчесності
ПРН 10.	Демонструвати лідерські навички та вміння працювати у команді, взаємодіяти з людьми, бути соціально активними, відповідальним за результати функціонування закладу освіти, толерантним ставлення до різних думок і поглядів в умовах полікультурного середовища.
ПРН 11.	Забезпечувати особистий професійний розвиток та планування власного часу, застосовуючи технології самоменеджменту, з відповідальністю ставитись до своїх посадових обов'язків, бути прикладом у володінні управлінською культурою, демонструвати наполегливість у реалізації місії та досягненні цілей організації.
ПРН 15.	Ідентифікувати та класифікувати нові задачі в сфері менеджменту,

	виділяти психологічні проблеми в організаціях і здійснювати їх аналіз; описувати, аналізувати та оцінювати відповідні об'єкти, явища та процеси, обирати оптимальні методи їх дослідження
ПРН 17.	Автономно і відповідально представляти інтереси організації інформаційному просторі та у взаємодії з суб'єктами соціального середовища; встановлювати партнерські відносини між закладом, сім'єю і громадою і презентувати свої конкурентні переваги.
ПРН 20.	Застосовувати психологічні технології, цілеорієнтовані і дієві прийоми, методи, техніки впливу на персонал закладу та соціальні групи для вирішення професійних задач відповідно до правових основ та освітньої політики
ПРН 22.	Аналізувати професійне здоров'я як інтегральну характеристику особистості працівника, особливості впливу педагогічної діяльності на його професійне здоров'я; виокремлювати чинники професійного вигорання та застосовувати способи його профілактики; упроваджувати сучасні технології здоров'язбереження у власне життя і професійну діяльність.

Джерельна база

Основна

1. Асистент вчителя у закладі загальної середньої освіти з інклюзивною формою навчання: навчально-методичний посібник / Уклад.: Колупаєва А.А. та ін. Х.: Вид-во «Ранок», 2019. 216 с
2. Інклюзивна освіта від А до Я: poradnik для педагогів і батьків / Укл.Н. В. Заєркова, А. О. Трейтяк. К., 2016. 68 с
3. Інклюзивна освіта. *Сайт Міністерства освіти і науки України.* URL: <https://mon.gov.ua/ua/tag/inklyuzivne-navchannya>
4. Інклюзивна освіта: ідея, стратегія, результат : Матеріали I Всеукраїнської міждисциплінарної науково-практичної конференції (м. Тернопіль, 8 квітня 2021 р.) / Упор. Удич З.І. Тернопіль: ТНПУ, 2021. 228 с.
5. Колупаєва А., Таранченко О. Діти з особливими потребами в загальноосвітньому просторі. К. : Літера ЛЕД, 2019. 112 с.
6. Колупаєва А., Таранченко О. Навчання дітей з особливими освітніми потребами в інклюзивному середовищі: навчально-методичний посібник . Х.: Вид-во «Ранок», 2019. 304 с.
7. Миронова С.П. Педагогіка інклюзивної освіти: навчально-методичний посібник. Кам'янець-Подільський, 2016. 164 с.
8. Основи інклюзивної освіти. Навчально-методичний посібник / за заг. ред. Колупаєвої А.А. К.: «А.С.К.», 2012. 308 с.
9. Організаційно-методичні засади діяльності інклюзивно-ресурсних центрів: навчально-методичний посібник / За заг. ред. М. А. Порошенко та ін. К. : 2018. 252 с.
10. Порошенко М. А. Інклюзивна освіта: навчальний посібник. Київ :ТОВ «Агентство «Україна», 2019. 300 с.
11. Теорія і практика інклюзивної освіти : навчально-методичний посібник / упоряд. К. М. Бондар. 2-ге вид., доп. Проект «Підтримка інклюзивної освіти у м. Кривий Ріг», 2019. 170 с.
12. Удич З.І. Основи інклюзивної освіти: Навчально-методичний посібник. Тернопіль: КІЦ «ПРІНТ-ОФІС», 2015. 378 с.
13. Удич З.І. Основи інклюзивної освіти: Методичні рекомендації до вивчення навчальної дисципліни. Тернопіль: КІЦ «ПРІНТ-ОФІС», 2015. 143с.

-
14. Удич З.І. Інклюзивна освіта : практикум для студентів педагогічних спеціальностей. Тернопіль : КІЦ «ПРИНТ-ОФІС». 2016. 141 с.
 15. Швед М. Основи інклюзивної освіти: підручник. Львів: Український католицький університет, 2015. 360 с.
 16. Шевців З. М. Основи інклюзивної педагогіки: підручник. Видання 2-ге, виправлене, доповнене. Львів: «Новий світ – 2000», 2020. 264 с.

Додаткова

1. Гончарова Г. Психологічний супровід дітей з особливими освітніми потребами. Навч.-метод. посібник для викладачів та студентів. Тернопіль, ТНПУ ім. В. Гнатюка, 2021. 141 с.
2. Данілавічюте Е.А., Литовченко С.В. Стратегії викладання в інклюзивному навчальному закладі: навчально-методичний посібник. К.: Видавнича група «А.С.К.», 2012. 360 с.
3. Єфімова С.М., Королук С.В. Лідерство та інклюзивна освіта: навчальний курс та методичний посібник. К.: ТОВ «Видавничий дім «Плеяди», 2011. 164 с.
4. Індекс інклюзії: розвиток навчання та участі в життєдіяльності шкіл: посіб./ [Тоні Бут]; пер. з англ. К.: ТОВ Видавничий дім «Плеяди», 2015. 190 с.
5. Індекс інклюзії: дошкільний навчальний заклад: Навчально-методичний посібник / Кол.упорядників: Патрикєєва О. О., Дятленко Н. М., Софій Н. З., Найда Ю. М. Під заг. ред. Шинкаренко В. І. К.: ТОВ «Видавничий дім “Плеяди”», 2013. 100 с.
6. Індекс інклюзії: загальноосвітній навчальний заклад: Навчально-методичний посібник / Кол. упорядників: Патрикєєва О. О., Софій Н. З., Луценко І. В., Василяшко І. П. Під заг. ред. Шинкаренко В. І., К.: ТОВ «Видавничий дім: Плеяди», 2013. 96 с.
8. Інвалідність та суспільство: навчально-методичний посібник / За заг. редакцією Байди Л.Ю., Красюкової-Еннс О.В. К., 2012. 216 с.
9. Інклюзивна школа: особливості організації та управління: Навчально-методичний посібник / За заг. ред. Л.І. Даніленко. К.. 2007. 128 с.
10. Колупаєва А. А., Єфімова С.М. Навчальний курс «Вступ до інклюзивної освіти». К.: Науковий світ, 2010. 20 с.
11. Колупаєва А.А., Данілавічюте Е.А., Литовченко С.В. Професійне співробітництво в інклюзивному навчальному закладі: навчально-методичний посібник. К.: Видавнича група «А.С.К.», 2012. 192 с.
12. Колупаєва А., Таранченко О. Інклюзивна практика. Технології навчання. К. : Літера ЛЕД, 2019. 160 с.
13. Особливі діти в умовах загальноосвітньої школи (досвід закладів освіти Дніпровського району м. Києва). Практично-методичний посібник / Упорядник Сидоренко Н.А. К.: РНМЦ Дніпровського району, 2015. 64 с.
14. Організація інклюзивного навчання в закладах загальної середньої школи: методичний посібник / Упорядник: Н. Приймак. Тернопіль: Мандрівець, 2019. 17 с.
15. Підтримай себе – підтримай дитину: путівник для батьків дітей з особливими потребами / Методичні матеріали / Авторський колектив проекту «Інклюзивна освіта: крок за кроком». К.: ТОВ «Видавничий дім «Плеяди», 2015. 34 с.
16. Психологічний супровід інклюзивної освіти : метод. рек. / автор. кол. за заг. ред. А. Г. Обухівська. Київ : УНМЦ практичної психології і соціальної роботи, 2017. 92 с.
17. Спільне викладання в інклюзивному класі: метод. матеріали / Укладач: Софій Н., К.: ТОВ «Видавничий дім «Плеяди», 2015. 70 с.
18. Створення індивідуальної програми розвитку для дітей з особливими освітніми потребами: методичний посібник / Під заг. ред. Софій Н. З., К.: ТОВ «Видавничий дім «Плеяди», 2015. 66 с.
19. Школа для кожного: посібник / Упорядник: Байда Л. Ю. К., 2015. 60 с.

Політика організації вивчення навчальної дисципліни

- ✓ *Формат дисципліни:* викладання курсу відбувається із поєднанням традиційного

(офлайн), он-лайн навчання та самостійного навчання (Blended Learning).

✓ *Навчальний контент:* зміст навчального курсу презентовано у навчально-методичному комплексі, у якому представлені: робоча програма, тематика та зміст семінарських й практичних занять, джерельна база із доступом до електронних примірників, презентаційний матеріал, вимоги та завдання індивідуального навчально-дослідного завдання, підсумкової роботи; уся інформація щодо курсу доступна на основній платформі дистанційного навчання Moodle, у якій також надана студентам можливість здачі виконаних завдань.

✓ *Основні форми навчання:* лекційні, семінарські та практичні заняття, самостійна робота.

✓ *Методи навчання:* словесні, наочні практичні; індуктивні, дедуктивні, аналітичні, синтетичні; пояснювально-ілюстративні, репродуктивні, проблемного викладу, частково-пошукові та дослідницькі.

✓ *Практична робота:* передбачає виконання різноманітних завдань практичного характеру із фіксацією їх результату у практикумі.

✓ *Науково-методичний супровід:* здійснюється у формі консультацій з метою надання викладачем курсу індивідуальної та групової допомоги студентам у подоланні труднощів у засвоєнні навчального матеріалу.

Політика оцінювання

✓ Викладання навчальної дисципліни та оцінювання навчальних досягнень студентів здійснюються на засадах академічної доброчесності. Усі письмові роботи перевіряються на наявність плагіату й допускаються до захисту із коректними текстовими запозиченнями не більше 20%. Використання будь-яких джерел інформації, девайсів та гаджетів під час тестування заборонене.

✓ Відвідування занять є обов'язковими для здобувачів освітніх послуг. Вибіркова участь допускається за погодження із викладачем навчального курсу у разі вагомих підстав та оформлення індивідуального навчального плану.

✓ Надані для оцінювання виконані завдання із порушенням термінів без поважних причин (підтверджуються відповідним документом), оцінюються на нижчу оцінку, на 20% від максимальної оцінки. Перескладання модулів відбувається із завіреного дозволу деканату. Повторне виконання оцінених завдань не передбачено.

✓ У процесі вивчення навчальної дисципліни здійснюється поточний контроль успішності (під час семінарських та практичних занять, виконання індивідуально-практичного завдання) та підсумковий контроль (розв'язання тестових завдань та ситуаційних задач).

✓ Оцінювання навчальних досягнень студентів з даної навчальної дисципліни здійснюється за допомогою різноманітних форм та методів роботи, а також застосовуються:

- *принципи оцінювання:* дієвості, об'єктивності, єдності вимог, систематичності, індивідуальності;

- *загальні критерії оцінювання знань:* якість, гнучкість, систематичність, міцність, повнота, глибина, усвідомленість, оперативність

- *дотримання правил та вимог:* своєчасність виконання навчальних завдань; повний обсяг їх виконання; якість виконання навчальних завдань; самостійність

виконання; творчий підхід у виконанні завдань; ініціативність у навчальній діяльності.

Розподіл балів

Загальна кількість балів, яку студент/ка може здобути під час вивчення навчальної дисципліни – 100 балів.

Розрахунок кінцевого балу за курс:

<i>Види оцінювання</i>	<i>% від остаточної оцінки</i>
ЗМ I (теми 1-2)	10
ЗМ II (теми 3-7)	20
ЗМ III (теми 8-10)	20
Практикум	20
ІНДЗ	15
Підсумковий іспит	15

Шкала оцінювання: національна та ECTS

<i>Розподіл балів за всі види навчальної діяльності</i>	<i>Оцінка ECTS</i>	<i>Оцінка</i>	<i>Тлумачення</i>	<i>Оцінка за національною шкалою</i>	
				<i>для екзамену</i>	<i>для заліку</i>
90 -100	A	Відмінно	відмінне оволодіння дисципліною, допускається мінімальна кількість помилок	Відмінно	Зараховано
85-89	B	Дуже добре	вище середнього рівня з кількома помилками	Добре	
75-84	C	Добре	загалом результат позитивний, однак має деякі недоліки, незначні помилок		
65-74	D	Задовільно	результат містить значну кількість недоліків	Задовільно	
60-64	E	Достатньо	результат задовольняє мінімальні критерії		
35-59	Fx	Незадовільно	необхідно повторно перескласти навчальну дисципліну	Незадовільно	Зараховано
0-34	F		необхідний обов'язковий повторний курс		